

УДК 338.43:638.19

Христюк Д.П.
магістр

Миколаївського національного аграрного університету

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано особливості аналізу фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств. Розглянуто основні завдання аналізу фінансових результатів сільськогосподарських підприємств. Досліджено підходи до аналізу фінансових результатів сільськогосподарських підприємств. Висвітлено основні показники фінансового стану діяльності сільськогосподарських підприємств. Внесено пропозиції щодо удосконалення аналізу фінансових результатів діяльності підприємств.

Ключові слова: формування, фінансування, діяльність, організація, прибуток, фінансова результативність, економічна самостійність.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализированы особенности анализа финансовых результатов деятельности сельскохозяйственных предприятий. Рассмотрены основные задачи анализа финансовых результатов сельскохозяйственных предприятий. Исследованы подходы к анализу финансовых результатов сельскохозяйственных предприятий. Освещены основные показатели финансового состояния деятельности сельскохозяйственных предприятий. Внесены предложения по совершенствованию анализа финансовых результатов деятельности предприятий.

Ключевые слова: формирование, финансирование, деятельность, организация, прибыль, финансовая результативность, экономическая самостоятельность.

ANNOTATION

The article analyzes the features analysis of the financial performance of agricultural enterprises. The main task of analyzing financial results of agricultural enterprises. Researched approaches to the analysis of financial results of agricultural enterprises. The basic indicators of the financial condition of agricultural enterprises. Suggestions for improvement analyzing the financial performance of companies.

Keywords: formation, finance, operations, organization, profit, financial performance, economic self-sufficiency.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення економіка сільськогосподарських організацій змінилась принципово. Підприємства отримали юридичну та економічну самостійність і повністю відповідають за результати своєї діяльності, яка, в свою чергу, пов'язана з залученням необхідних ресурсів, використанням їх у виробничому процесі, продажом виробленої продукції (робіт, послуг). Саме тому особливого значення набуває аналіз процесу формування фінансових результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження аналізу фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання широко висвітлені в науковій літературі, нормативних документах, а також навчально-методичних публікаціях.

Значний внесок у теорію та практику аналізу фінансових результатів сільськогосподарських підприємств зробили Балдик Д.О., Бутинець Ф.Ф., Ковальчук М.І., Лахтіонова Л.А., Мних Є.В., Нападовська Л.В., Савчук В.К., Шеремет А. Д.

О. В. Шанін [1, с. 93-99] розглядає важливі особливості формування фінансових результатів сільськогосподарських підприємств через призму специфіки виробничих процесів. Автор вказує на той факт, що виробничо-господарська і фінансово-економічна діяльність сільськогосподарських товаровиробників знаходяться, як і інші її галузі, в постійній фінансовій кризі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Провідні науковці зробили значний внесок у розвиток аналізу, однак велика кількість проблем залишається невирішеною, тому що становлення нормативної бази обліку, звітності та теоретичне обґрунтування цих процесів перебуває на стадії формування та розвитку.

Внаслідок цього залишаються невирішеними деякі питання обліку фінансових результатів, витрат та доходів, спостерігається неузгодженість фінансового, управлінського та податкового обліку на рівні аграрних підприємств.

Мета статті – обґрунтування теоретичних, науково-методичних та практичних аспектів наявної системи обліку й аналізу фінансових результатів діяльності аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток економіки України передусім пов'язаний з фінансово-економічним станом суб'єктів господарювання, який в свою чергу залежить від ефективності їх діяльності.

На сучасному етапі господарювання сільськогосподарські підприємства характеризуються нестабільними тенденціями, причиною яких переважно залишаються складна економічна ситуація в країні, наслідки світової економічної кризи, постійні зміни в законодавчій базі, обмеженість банківського кредитування суб'єктів господарської діяльності, невисокий рівень конкурентоспроможності та інноваційного розвитку.

Саме тому актуальним є аналіз фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств.

Значення аналізу полягає в тому, що він є необхідною умовою ефективного управління доходами і витратами підприємств із

метою збільшення прибутку та підвищення рентабельності.

Аналіз фінансових результатів діяльності – це комплекс дій, які спрямовані на вивчення результатів діяльності підприємства за певний період часу, з метою визначення ефективності використання всіх ресурсів, виявлення можливих недоліків в управлінні цього підприємства та надання необхідної інформації для оперативного керівництва для підвищення результативності діяльності підприємства [2, с. 8-12].

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства включає такі провідні елементи дослідження:

– «горизонтальний» аналіз – це дослідження змін кожного показника за поточний період, що розглядається;

– «вертикальний» аналіз даних – це дослідження структури відповідних показників і їх змін;

– «трендовий» аналіз – це дослідження в загальному вигляді динаміки зміни показників фінансових результатів діяльності за звітний період.

Джерелами аналітичної інформації для аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств є фінансовий план, бізнес-план, дані бухгалтерського обліку за розрахунками результатів діяльності, показники фінансової звітності ф. № 1 «Звіт про фінансовий стан», ф. № 2 «Звіт про сукупний дохід», ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів», ф. № 4 «Звіт про власний капітал», ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності», дані статистичної звітності, показники внутрішньої управлінської звітності [?, с. 280].

Найголовнішими завданнями аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є:

– оцінка динаміки, якості, обсягів та структури фінансових результатів;

– розкриття факторів і кількісна оцінка їх впливу на фінансові результати;

– встановлення доцільності та ефективності використання прибутку;

– визначення резервів зростання прибутку та рентабельності, розробка рекомендацій щодо їх впровадження.

Під час аналізу фінансових результатів підприємства можуть використовуватися різноманітні прийоми, методи та моделі. Їх кількість та широта застосування залежить від визначених цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному окремому випадку [3, с. 224].

Розглянемо детальніше на таблиці 1.

Розглянувши таблицю, можна додати, що Подольська В.О. та Яріш О.В. [7, с. 204] радять зарахувати до цього аналізу аналіз фінансових результатів підприємства на основі динаміки доходів і витрат підприємства, що дає змогу розглянути фінансові результати, отримані від усіх видів діяльності підприємства та визначити структуру прибутку.

До головних показників, що, визначають фінансовий стан підприємства, належать такі:

– прибутковість (рентабельність);

– оптимальний розподіл прибутку;

– оптимальні розміри власних оборотних активів, які забезпечують нормальний процес виробництва та реалізації продукції;

– наявність власних джерел формування оборотних активів в розмірі, достатньому для їх покриття;

– платоспроможність підприємства.

Фінансовий стан є стійким, якщо підприємство досягає у вказаних напрямках необхідних оптимальних параметрів. Якщо ж воно не отримує, наприклад, прибутку, який би забезпечував неодмінний приріст власних фінансових ресурсів, його фінансовий стан не може бути стійким [8, с. 185-188].

Фінансовий стан підприємства потрібно систематично й всебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів і методик аналізу. Це зробить можливим критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статистиці за певний період, так і в динаміці – за ряд періодів, дасть змогу визначити «больові точки» у фінансовій

Таблиця 1

Підходи до аналізу фінансових результатів сільськогосподарського підприємства

Автори	Назва прийомів аналізу	Показники аналізу	Можливість практичної реалізації
І.А. Бланк та А.Д. Шеремет	Горизонтальний, вертикальний, порівняльний, коефіцієнтів, інтегральний	Коефіцієнти рентабельності за всіма видами прибутку – маржинального, валового, чистого по конкретних видах діяльності підприємства; коефіцієнти ефективності, розподілу прибутку	Методика дає можливість дослідити реальний фінансовий стан суб'єкта господарювання, формування фінансових результатів
В.О. Мец, М.Д. Білик, Г.В. Савицька	Горизонтальний (часовий), вертикальний (структурний), трендовий, відносних показників, порівняльний, факторний	Аналіз виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), аналіз витрат на виробництво, реалізацію продукції (товарів, робіт, послуг), аналіз валового прибутку, аналіз чистого прибутку, залишеного в розпорядженні підприємства.	Проведення аналізу показників дозволяє отримати необхідну інформацію для прийняття рішень, виявлення резервів, покращення фінансових результатів

Джерело: побудовано автором на основі [4, с. 752; 5, с. 280; 6, с. 208]

діяльності та способи більш ефективного використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

Найважливішим завданням обліку фінансових результатів у сільськогосподарських підприємствах є забезпечення користувачів необхідною та достовірною інформацією для послідовного контролю за якістю продукції, аналізу впливу факторів на розміри виручки від продажу й схвалення управлінських рішень, а це є передумовою формування правдивої інформації про фінансові результати.

Вчасний та неупереджений аналіз фінансових результатів сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємств, найбільш доцільному та ефективному використанню основних засобів, матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, усунення додаткових витрат. А отримані результати аналізу створюють об'єктивні умови для збільшення ефективності управлінських рішень, а також отримання аргументованої облікової та аналітичної інформації для планування і прогнозування фінансових результатів [9, с. 154-157].

Важливим джерелом резервів зростання прибутковості сільськогосподарських підприємств є оптимізація структури товарної продукції, тобто зростання частки тих видів продукції, які приносять більший прибуток підприємству. Однак безплановість виробництва необхідних обсягів за видами сільськогосподарських продуктів веде до зміни кон'юнктури ринку і, відповідно, до визначної щорічної зміни ціни на один і той же вид продуктів.

Формування фінансових результатів повністю залежить від цілей підприємства. Якщо підприємство ставить ціллю високі темпи розвитку, збільшує обсяг продажу і завойовує значну частину ринку, то метою формування фінансових результатів є високі темпи їхнього зростання. Якщо підприємство стабілізує свою діяльність, задовольняється мінімальним рівнем рентабельності або навіть збитковою діяльністю, то управління фінансовими результатами повинно бути зосереджене на отриманні такої суми, що забезпечує поточну платоспроможність. А якщо в основу діяльності підприємства покладено інтереси власників, то цільовою настановою формування кінцевих фінансових результатів є такі показники, як рентабельність інвестиційного чи власного капіталу.

З метою підвищення економічної ефективності виробництва сільськогосподарським підприємствам потрібне оновлення матеріально-технічної бази підприємства шляхом лізингового придбання техніки; залучення кредитів під прибуткові проекти, що здатні принести підприємству високий дохід; зменшення дефіциту власного капіталу за рахунок прискорення його оборотності шляхом скорочення наднормативних залишків запасів, незавершеного виробництва, виробничо-комерційного циклу.

Одним із найосновніших і найбільш радикальних напрямків підвищення ефективності виробництва сільськогосподарських підприємств є пошук внутрішніх резервів по збільшенню прибутковості виробництва і досягненню беззбиткової роботи за рахунок більш повного використання потужності підприємства, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, зниження її собівартості, раціонального використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, скорочення невиробничих витрат і втрат [2, с. 8-12].

Висновки. У нинішніх умовах господарювання, які вимагають від сільськогосподарських виробників забезпечення власної фінансової стійкості у зв'язку з не надто стабільною ситуацією в економіці країни, будь-яке підприємство прагне до максимізації своїх власних фінансових результатів, що зумовлює необхідність проведення для них якісного аналізу з метою виявлення резервів зростання їх обсягів у майбутньому.

Фінансова діяльність підприємства повинна бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Отже, аналіз фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств є необхідною умовою ефективного управління доходами і витратами з метою збільшення прибутку та підвищення рентабельності. Від того, наскільки якісно проведено аналіз фінансових результатів, визначено основні чинники, які його забезпечують, залежить майбутня результативність діяльності підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Шанін О.В. Тенденції формування фінансово-економічної результативності аграрних формувань України / О. В. Шанін // Економічний аналіз. – 2015. – Т. 20. – С. 93-99.
2. Балдик Д.О. Формування фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств / Д.О. Балдик // Молодий вчений. – 2016. – № 5. – С. 8-12.
3. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування / Г.О. Крамаренко. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 224 с.
4. Бланк І.А. Управління прибутком / І.А. Бланк. – 2-е вид. – К.: Ніка-Центр, 2002. – 752 с.
5. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посібн. / В.О. Мец. – К.: Вища школа, 2003. – 280 с.
6. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін. – М.: Инфра-М, 2001. – 208 с.
7. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / В.О. Подольська, О.В. Яріш. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 204 с.

9. Пасенко В.В. Особливості сільськогосподарського виробництва і формування фінансових результатів аграрних підприємств // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Економіка. – Тернопіль: ТНПУ, 2006. – № 20. – С. 185–188.
10. Фальченко О.О. Особливості формування фінансових результатів / О.О. Фальченко, О.І. Артеменко // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2015. – № 26. – С. 154-157.